

แนวทางการนำผลประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงาน
ด้านวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในประเทศไทย

Guidelines for Utilizing the Standard Evaluation Results of the Educational Service Area
Office for Academic Affairs Administration Quality Development in Thailand

สิริธร ไหวพริบ¹ ทวิกา ตั้งประภา² และ องอาจ นัยพัฒน์³

Sireetorn Waiprib¹ Taviga Tungprapa² and Ong-art Naiyapatana³

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Faculty of Education, Srinakharinwirot University, Thailand

¹Email: sireetorn.waiprib@swu.ac.th, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0006-5187-3372>

²Email: taviga@swu.ac.th, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0004-8539-1983>

³Email: ong-art@swu.ac.th, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9261-0628>

Received 15/07/2023

Revised 17/07/2023

Accepted 22/07/2023

บทคัดย่อ

การประเมินมาตรฐานช่วยสนับสนุนการเรียนรู้และความเชื่อมั่นของผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการและผลจากการประเมินที่เกิดขึ้นจะถูกนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงในการวางแผนหรือปรับปรุงโครงการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้นในการประเมินผลการดำเนินงานและการบริหารจัดการของหน่วยงานระดับนโยบายจึงมีความจำเป็นในการใช้ผลการประเมินเป็นสารสนเทศสำคัญเพื่อการวางนโยบาย ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ (1) ศึกษาสภาพการนำผลประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (2) พัฒนาแนวทางการนำผลประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และ (3) ตรวจสอบคุณภาพของแนวทางการนำผลประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กลุ่มเป้าหมายโดยการเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ (1) กลุ่มผู้ใช้แนวทาง คือ ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 121 คน และ (2) ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 3 คน และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 2 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า (1) สภาพการนำผลประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาใน 5 ด้าน โดยประยุกต์วงจรคุณภาพ PDCA มีการดำเนินการทุกด้านรวมร้อยละ 96.67 (2) แนวทางการนำผลประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

[333]

Citation:

สิริธร ไหวพริบ ทวิกา ตั้งประภา และ องอาจ นัยพัฒน์. (2566). แนวทางการนำผลประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในประเทศไทย. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 3 (5), 333-354

Waiprib, S., Tungprapa, T., & Naiyapatana, O. (2023). Guidelines for Utilizing the Standard Evaluation Results of the Educational Service Area Office for Academic Affairs Administration Quality Development in Thailand. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 3 (5), 333-354; DOI: <https://doi.org/10.14456/iarj.2023.257>

.....
ไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ (2.1) หลักการประเมินแบบมุ่งเน้นการใช้ประโยชน์ (Utilization – Focused Evaluation) (2.2) วัตถุประสงค์ (2.3) กระบวนการใช้ผล โดยประยุกต์วงจรคุณภาพ PDCA การวางแผนการใช้ผลประเมิน (Plan) การใช้ผลประเมิน (Do) การประเมินคุณภาพการใช้ผลประเมิน (Check) การปรับปรุงคุณภาพการใช้ผลประเมิน (Action) (2.4) ผู้ดำเนินการและบทบาท (2.5) เงื่อนไขและข้อจำกัด และ (3) ผลการตรวจสอบคุณภาพของแนวทางการนำผลประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การใช้ผลการประเมินมาตรฐาน, การบริหารงานด้านวิชาการ, การพัฒนาคุณภาพ

Abstract

Standardized assessments support the learning and confidence of those involved in the process, and the results of the assessments can be used to more effectively plan or improve projects. Therefore, in evaluating the performance and management of agencies at the policy level, it is necessary to use the evaluation results as important information for policy formulation. Thus, the aims of this research are as follows: (1) to study the implementation of the Educational Service Area Office 's Standard evaluation results to improve academic administration; (2) to develop a guideline for utilization of the standard Educational Service Area Office evaluation results for quality development of the academic affairs administration; (3) to examine the guidelines for utilization of the standard Educational Service Area Office evaluation results for quality development of the academic affairs administration. The target groups in this research by purposive sampling: (1) 121 executives and educational staff at the Educational Service Area Office: (2) five experts and executives of the Office of the Basic Education Commission. The research instruments were an interview and a questionnaire. The data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation statistics, and content analysis. The research findings were as follows: (1) the implementation of the standard evaluation results improved the quality of academic administration in five aspects by a Deming circle (PDCA) as a framework 96.67%; (2) guidelines for utilization of the standard evaluation and the results of the Educational Service Area Office for quality development of academic affairs administration, consisting of five components: (2.1) principles of Utilization-Focused Evaluation; (2.2) Objectives; (2.3) the process is planning the use of assessment results (Plan) ,

[334]

Citation:

สิริธร ไหวพริบ ทวิภา ตั้งประภา และ อองอาจ นัยพัฒน์. (2566). แนวทางการนำผลประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในประเทศไทย. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 3 (5), 333-354

Waiprib, S., Tungprapa, T., & Naiyapatana, O. (2023). Guidelines for Utilizing the Standard Evaluation Results of the Educational Service Area Office for Academic Affairs Administration Quality Development in Thailand. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 3 (5), 333-354; DOI:

<https://doi.org/10.14456/iarj.2023.257>

implementation of the evaluation results (Do), assessment of the quality of evaluation results (Check), improvements quality (Action); (2.4) stakeholders and roles; and (2.5) conditions and limitations; (3) the quality assessment of guidelines for utilization of the standard evaluation and the results of the Educational Service Area Office for quality development of academic affairs administration were at the highest level.

Keywords: Utilizing the Standard Evaluation Results; Academic Affairs Administration; Quality Development

บทนำ

การประเมินแบบมุ่งเน้นการใช้ประโยชน์ (Utilization - Focused Evaluation) เป็นรูปแบบการประเมินที่มุ่งเน้นการผสมผสานวิธและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) พัฒนาขึ้นโดยแพตตัน (Patton, 2012) เพื่อลดช่องว่างที่เกิดขึ้นในกระบวนการประเมิน โดยเฉพาะในประเด็นที่มักจะได้รับ การพิจารณาว่าประเมินแล้วไม่ได้ นำผลการประเมินไปใช้หรือผู้บริหารมองว่าผลการประเมินไม่ตรงกับความต้องการ แนวคิดดังกล่าวจึงช่วยสนับสนุนการเรียนรู้และความเชื่อมั่นของผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการและผลจากการประเมินที่เกิดขึ้นจะถูกนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงในการวางแผนหรือปรับปรุงโครงการให้มีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ดังนั้นในการประเมินผลการดำเนินงานและการบริหารจัดการของหน่วยงานระดับนโยบายจึงมีความจำเป็นในการใช้ผลการประเมินเป็นสารสนเทศสำคัญเพื่อการวางแผนนโยบาย และสะท้อนให้เห็นถึงประเด็นปัญหาหรือข้อจำกัดในการบริหารจัดการอย่างเหมาะสม การบริหารจัดการศึกษาให้มีคุณภาพจึงจำเป็นต้องมีขั้นตอนการประเมินผลเพื่อให้ได้ข้อมูลย้อนกลับอันจะสะท้อนให้เห็นถึงผลการดำเนินงานที่ผ่านมาว่าบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้เพียงใด รวมทั้งมีข้อจำกัดหรือปัญหาในเรื่องใดบ้างที่ต้องปรับปรุงแก้ไข และเป็นประโยชน์มากยิ่งขึ้น เมื่อผลการประเมินนั้นสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงในการกำหนดทิศทางการดำเนินงาน ก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษามีคุณภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในฐานะหน่วยงานต้นสังกัดได้จัดทำมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อเป็นข้อกำหนดและแนวทางในการบริหารและจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 เป็นต้นมา ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้ใช้มาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประเมินตนเองเพื่อพัฒนาการบริหารและการจัดการศึกษาและได้รับการประเมินคุณภาพการบริหารและการจัดการศึกษาตามมาตรฐานดังกล่าวด้วย ดังนั้น เพื่อให้การประเมินคุณภาพการบริหารและการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไม่สูญเปล่าและก่อให้เกิดการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้อย่างเหมาะสม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรให้ความสำคัญในการใช้ประโยชน์ผลการประเมิน นำสารสนเทศที่ได้จากการประเมินนั้นใช้ประกอบการวางแผน เพื่อให้เกิดการ

[335]

Citation:

สิริธร ไหวพริบ ธิวกา ตั้งประภา และ อองอาจ นัยพัฒน์. (2566). แนวทางการนำผลประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในประเทศไทย. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 3 (5), 333-354

Waiprib, S., Tungprapa, T., & Naiyapatana, O. (2023). Guidelines for Utilizing the Standard Evaluation Results of the Educational Service Area Office for Academic Affairs Administration Quality Development in Thailand. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 3 (5), 333-354; DOI: <https://doi.org/10.14456/iarj.2023.257>

เปลี่ยนแปลงของนโยบาย ปรับปรุงการปฏิบัติงาน ช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหาร หรือการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานในองค์กร ก่อให้เกิดวงจรการทำงานเชิงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

อย่างไรก็ตาม จากรายงานผลการติดตามและประเมินคุณภาพการบริหารและการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาโดยใช้มาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในระยะที่ผ่านมา พบว่ายังไม่ปรากฏข้อมูลที่แสดงถึงการใช้ประโยชน์สารสนเทศจากการประเมินผลหรือการนำผลประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนการดำเนินงาน ปรับเปลี่ยนนโยบายหรือพัฒนาการปฏิบัติงานของหน่วยงาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563) โดยอาจเกิดขึ้นได้จากประเด็นปัญหาว่าผลการประเมินไม่สอดคล้องกับความต้องการใช้สารสนเทศจึงส่งผลต่อการใช้ผลการประเมิน ผู้บริหารและบุคลากรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารวมถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องไม่มีแนวทางในการนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ หรือการมีทัศนคติเชิงลบต่อการประเมิน มีมุมมองต่อการประเมินเป็นเพียงการรายงานข้อมูลที่ได้รับผลการประเมินเท่ากับเสร็จสิ้นกระบวนการ ขณะเดียวกันปัญหาที่เกิดขึ้นในการพยายามจะผลักดันการประกันคุณภาพการศึกษาให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมและขยายวงกว้างมากขึ้น ทั้งสถานศึกษาและหน่วยงานที่กำกับดูแล แต่ในมิติของการปฏิบัติยังพบประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาที่ทำให้ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยแบ่งเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจเรื่องการประกันคุณภาพ ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติเรื่องการประกันคุณภาพ และปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการใช้ผลจากการประเมิน (จำรัส นองมาก, 2545) ปัจจัยผู้ใช้ผลการประเมินที่เกี่ยวข้องกับความรู้ความเข้าใจ ทักษะในการนำสารสนเทศจากการประเมินไปใช้ และทัศนคติต่อการประเมินย่อมส่งผลต่อการนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ (Beyer และ Trice, 1982) รวมทั้งงานวิจัยที่ผ่านมาส่วนใหญ่เป็นการศึกษาการใช้ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาการดำเนินงานของสถานศึกษาหรือหน่วยงานทางการศึกษาอื่น ไม่ใช่ในบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สภาพปัจจุบัน และอุปสรรค ปัญหาในการนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจึงยังไม่ชัดเจน ประกอบกับสภาพการบริหารงานวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในปัจจุบันเป็นการดำเนินงานตามข้อกำหนดเชิงหลักการ แต่ไม่พบหลักฐานของที่มาที่เกิดจากการรวบรวมการปฏิบัติงานงานวิจัย ผู้ปฏิบัติ หรือภาคส่วนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการปฏิบัติในการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพมากกว่าในปัจจุบัน กล่าวคือ องค์ความรู้ที่สามารถใช้ได้จริงในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการมีอยู่น้อยมาก โดยเฉพาะวิธีการที่เหมาะสมกับบริบทของหน่วยงานแต่ละแห่ง (โชดก ปัญญารานันท์, 2556)

จากประเด็นปัญหาที่พบในปัจจุบันเกี่ยวกับการนำผลการประเมินไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความจำเป็นในการศึกษาเพื่อให้ได้แนวปฏิบัติที่สามารถเป็นไปได้ในสภาพบริบทจริงและจะก่อให้เกิดการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้อย่างเหมาะสม ซึ่งถือเป็นการแก้ปัญหาให้การประเมินคุณภาพการบริหารจัดการศึกษาที่เกิดขึ้นให้มีความคุ้มค่าและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด และให้เกิดแนวปฏิบัติในการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพมากกว่าในปัจจุบัน

[336]

Citation:

สิริธร ไหวพริบ ทวีภา ตั้งประภา และ อองอาจ นัยพัฒน์. (2566). แนวทางการนำผลประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในประเทศไทย. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 3 (5), 333-354

Waiprib, S., Tungprapa, T., & Naiyapatana, O. (2023). Guidelines for Utilizing the Standard Evaluation Results of the Educational Service Area Office for Academic Affairs Administration Quality Development in Thailand. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 3 (5), 333-354; DOI: <https://doi.org/10.14456/iarj.2023.257>

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการนำผลประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการนำผลประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
3. เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแนวทางการนำผลประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับการใช้ผลการประเมิน

1.1 ความหมายของการใช้ประโยชน์จากผลการประเมิน

สคริฟเวน (Scriven, 1981) กล่าวว่า การใช้ผลการประเมิน เป็นการนำเอาผลหรือสารสนเทศที่ได้จากการประเมินมาก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการปฏิบัติงานในโครงการหรือนโยบายการทำงาน ช่วยให้ผู้บริหารหรือผู้ตัดสินใจมีการวางแผนติดตามหรือตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งในการดำเนินงาน

เพอร์สกิน และคาราเซลล์ (Preskill และ Caracelli, 2003) กล่าวว่า การใช้ประโยชน์จากผลการประเมิน หมายถึง การนำผลหรือสารสนเทศที่ได้จากการประเมินมาก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการปฏิบัติงาน ไม่ว่าจะเป็นโครงการ หรือนโยบายการดำเนินงาน หรือประกอบแนวคิด

1.2 ลักษณะการใช้ประโยชน์จากผลการประเมิน

ศิริชัย กาญจนวาสี (2562, 154-158) กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมิน การใช้ผลการประเมินและผลกระทบของการประเมินไว้ว่า การประเมินเป็นกระบวนการตัดสินใจคุณค่าของสิ่งที่มุ่งประเมิน ซึ่งประกอบด้วย กระบวนการวางแผน ดำเนินงาน จัดทำรายงาน เผยแพร่สารสนเทศทางการประเมิน และการใช้ผลการประเมิน ซึ่งผลการประเมินอาจนำไปสู่การใช้ผลหรือไม่ใช้ผลการประเมินก็ได้ ในกรณีที่มีการนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ สามารถเกิดการใช้ได้ 2 ระดับ ที่มีความสัมพันธ์กัน คือ การใช้ในระยะแรกเป็นการใช้ในเชิงความคิด (Conceptual use) ทำให้เกิดความกระจ่าง ความเข้าใจ และการเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งที่ประเมิน การใช้ในระยะต่อมาเป็นการใช้ในเชิงปฏิบัติการ ซึ่งอาจเกิดขึ้นรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือส่วนผสมของ 3 รูปแบบ ได้แก่ การใช้ในเชิงตรวจสอบยืนยัน (Legitimate use) การใช้ในเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic use) และ การใช้ในเชิงปฏิบัติ (Instrumental use) อันทำให้เกิดผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงที่ตามมา และการทำให้ผลการประเมินสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง

1.3 ปัจจัยการใช้ผลการประเมิน

[337]

Citation:

สิริธร ไหวพริบ ทวีภา ตั้งประภา และ อองอาจ นัยพัฒน์. (2566). แนวทางการนำผลประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในประเทศไทย. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 3 (5), 333-354

Waiprib, S., Tungprapa, T., & Naiyapatana, O. (2023). Guidelines for Utilizing the Standard Evaluation Results of the Educational Service Area Office for Academic Affairs Administration Quality Development in Thailand. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 3 (5), 333-354; DOI:

<https://doi.org/10.14456/iarj.2023.257>

แพทตัน (M.Q. Patton, 2012) กล่าวว่า กลุ่มผู้ต้องการใช้สารสนเทศของการประเมินมีความหลากหลาย ทั้งระดับความรับผิดชอบและประเภทสารสนเทศที่ต้องการ เช่น ผู้เกี่ยวข้องระดับบนหรือระดับวางนโยบาย ผู้ให้การสนับสนุนทางการเงินทุนแก่โครงการหรือการประเมิน (sponsors) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง (stakeholders) ผู้ให้บริการและผู้รับผลประโยชน์จากโครงการ เป็นต้น ผู้เกี่ยวข้องแต่ละกลุ่ม แต่ละระดับต่างมีความรับผิดชอบและความต้องการสารสนเทศแตกต่างกัน ดังนั้น การนำผลการประเมินไปใช้จึงต้องคำนึงถึงลักษณะหรือระดับของการใช้ผลการประเมิน

2. แนวคิดการประเมินแบบมุ่งเน้นการใช้ประโยชน์ (Utilization - Focused Evaluation) (Patton, 2012)

แพทตัน (M. Q. Patton, 2008, 36-37) อธิบายความหมายของการประเมินโดยมุ่งเน้นการใช้ประโยชน์ว่าคือการประเมินเพื่อผู้ใช้ประโยชน์ผลการประเมินที่เกิดขึ้น แนวคิดดังกล่าวนี้จึงเริ่มต้นจากสมมติฐานว่าการประเมินควรมาจากความพึงพอใจและการใช้ประโยชน์จริงของผลการประเมิน ซึ่งการประเมินรูปแบบดังกล่าวนี้ ผู้ประเมินต้องต้องอำนวยความสะดวกให้กระบวนการประเมินและการออกแบบกระบวนการประเมินตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุดกระบวนการประเมินเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่สามารถใช้ประโยชน์ได้ในบริบทสภาพความเป็นจริง ซึ่งแนวทางนี้ไม่จำกัดวิธีการ แต่ต้องสร้างกระบวนการให้ผู้ใช้ประโยชน์ได้มีทางเลือกที่สอดคล้องกับสถานการณ์ที่กำลังเผชิญ

ฤกษ์รัตน์ ปักกันต์ธร (2556) กล่าวว่า การประเมินโดยมุ่งเน้นผู้ใช้ประโยชน์ (UFE) เป็นแนวทางการประเมินที่มุ่งเน้นการนำผลของการประเมินสู่การใช้ประโยชน์จริง อาศัยการใช้ประโยชน์ของข้อค้นพบที่เกิดขึ้น โดยใช้หลักการแบบ active-reactive-adaptive หรือการสร้างความรู้ความกระตือรือร้น ปฏิกิริยาสัมพันธ์ตอบสนองและการปรับปรุงสู่การประยุกต์ใช้ที่เหมาะสม เป็นกระบวนการที่อาศัยฐานการมีส่วนร่วมทั้งในส่วน of นักประเมิน ผู้ถูกประเมิน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้ใช้ประโยชน์จากผลการประเมิน กระบวนการประเมินจะสร้างการเรียนรู้ และเน้นความเชื่อมั่นในตนเองให้กับผู้ร่วมกระบวนการ เพื่อนำสู่ผลการประเมินที่มีคุณภาพและการใช้ผลการประเมินในการพัฒนาโครงการอย่างมีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้โดยการบูรณาการแนวคิด ทฤษฎี ดังนี้

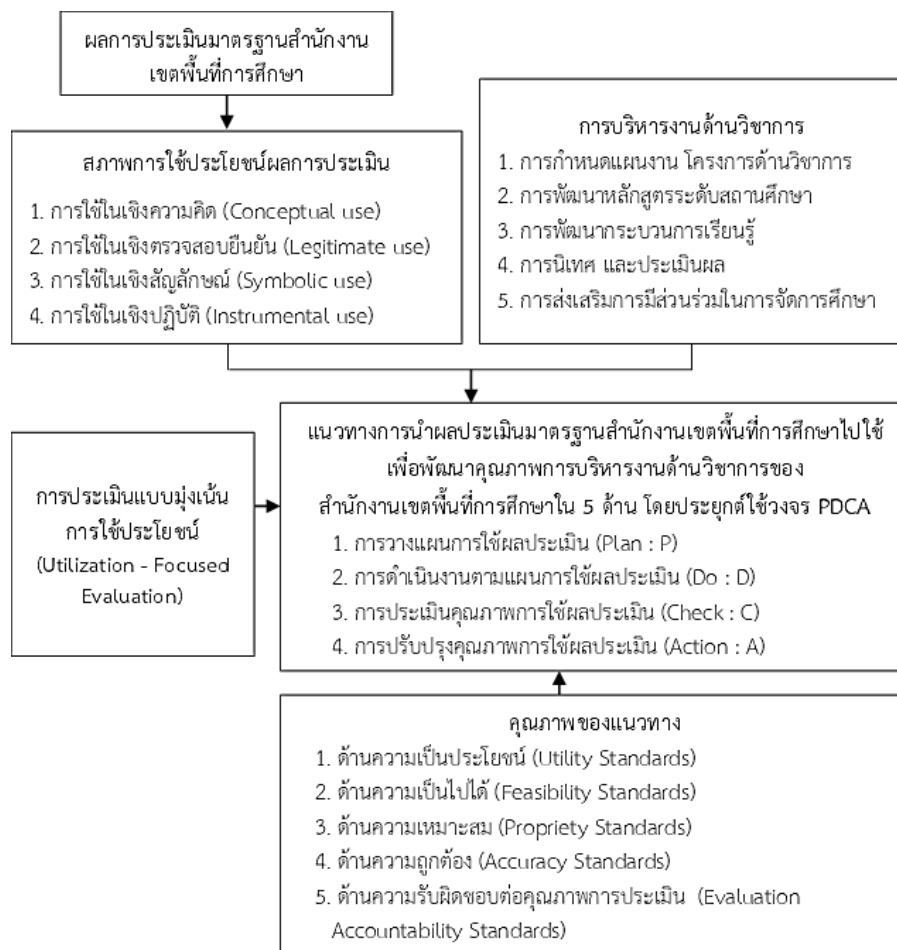
1. การบริหารงานด้านวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ตามที่ระบุไว้ในประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาของเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานไปยังคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2550 โดยมุ่งศึกษางานในบทบาทของกลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) การกำหนดแผนงาน โครงการด้านวิชาการ

2) การพัฒนาหลักสูตรระดับสถานศึกษา 3) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 4) การนิเทศ และประเมินผล และ 5) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

2. สภาพการใช้ประโยชน์ผลการประเมิน แบ่งเป็น 4 ประเภท ได้แก่ การใช้ในเชิงความคิด (Conceptual use) การใช้ในเชิงตรวจสอบยืนยัน (Legitimate use) การใช้ในเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic use) และการใช้ในเชิงปฏิบัติ (Instrumental use) (Alkin, et. al., 1979; Weiss, 1980; Alkin, M. C., 1985; Cousin & Leithwood, 1986; Greene, 1988; Owen. et. al., 1986; Patton, 1997; Preskill & Caracelli, 2003 อ้างถึงใน ศิริชัย กาญจนวาสี, 2562)

3. การพัฒนาแนวทางการนำผลประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีกรอบในการพัฒนาโดยประยุกต์ใช้แนวคิดการประเมินแบบมุ่งเน้นการใช้ประโยชน์ (Utilization - Focused Evaluation) (Patton, 2012) ผสานกับวงจรคุณภาพเดมมิ่ง (Deming Cycle) ของ ดร.เอ็ดเวิร์ด เดมมิ่ง (Deming, 1986) ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) การวางแผนการใช้ผลประเมิน (Plan: P) 2) การใช้ผลประเมิน (Do: D) 3) การประเมินคุณภาพการใช้ผลประเมิน (Check: C) และ 4) การปรับปรุงคุณภาพการใช้ผลประเมิน (Action: A) ทั้งนี้ การพัฒนาแนวทางการนำผลประเมินไปใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานั้น มีขอบเขตของการบริหารจัดการงานด้านวิชาการครอบคลุมการปฏิบัติงานภายในหน่วยงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเท่านั้น ไม่รวมถึงการบริหารจัดการงานด้านวิชาการของสถานศึกษา

4. คุณภาพของแนวทางการนำผลประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ได้ประยุกต์ใช้มาตรฐานการประเมิน 5 มาตรฐาน ของสตฟเฟิลบีม (Stufflebeam, 2017, อ้างถึงใน ศิริชัย กาญจนวาสี, 2562) ได้แก่ 1) ด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standards) 2) ด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) 3) ด้านความเหมาะสม (Propriety Standards) 4) ด้านความถูกต้อง (Accuracy Standards) และ 5) ด้านความรับผิดชอบต่อคุณภาพการประเมิน (Evaluation Accountability Standards) ของแนวทางการนำผลประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive research) เพื่อพัฒนาแนวทางการนำผลประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพการนำผลประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ผลการประเมิน การประเมินคุณภาพตามมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และการบริหารงานด้านวิชาการของของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้วิจัยใช้วิธีวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล และสรุปความเป็นประเด็น

2. การสอบถามเรื่องสภาพการนำผลประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประชากร คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 245 เขต ที่ได้รับการประเมินผลการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) กลุ่มตัวอย่างจากวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) และการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของศิริชัย กาญจนวาสี และคณะ (2562) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % ความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มร้อยละ 10 คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 75 เขต โดยการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เขตละ 2 คน เพื่อให้ได้กลุ่มเป้าหมายในการสอบถาม จำนวน 150 คน ประกอบด้วย 1) ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือผู้แทนผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขตละ 1 คน รวมจำนวน 75 คน 2) ศึกษานิเทศก์ หรือบุคลากรทางการศึกษาในกลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา เขตละ 1 คน รวมจำนวน 75 คน พบว่ามีผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 71.33 จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 51 เขต ด้วยข้อจำกัดของระยะเวลาการตอบแบบสอบถามและการให้ความร่วมมือของกลุ่มเป้าหมาย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม จำนวน 2 ฉบับ สำหรับผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา ข้อคำถามเป็นลักษณะปลายปิดในรูปแบบของแบบตรวจสอบรายการ (checklist) และลักษณะคำถามปลายเปิดแบบไม่จำกัดคำตอบ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

3. การสัมภาษณ์กลุ่ม (Group Interview) เรื่องสภาพการนำผลประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กำหนดกลุ่มเป้าหมายด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 4 เขต โดยเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ 1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในกลุ่มเป้าหมายการสอบถามในการวิจัยระยะที่ 1 และ 2) มีค่าร้อยละของการดำเนินงานจากผลการศึกษาสภาพการนำผลประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการในแต่ละด้านร้อยละ 80 ขึ้นไป และคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามตำแหน่งงาน เขตละ 2 คน ได้แก่ 1) ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือผู้แทนผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขตละ 1 คน และ 2) ศึกษานิเทศก์ หรือบุคลากรทางการศึกษาในกลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา เขตละ 1 คน เพื่อให้ได้กลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์กลุ่ม จำนวน 8 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการนำผลประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เรื่องความคาดหวังต่อการนำผลประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา การกำหนดกลุ่มเป้าหมายด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก คือ 1) ผู้บริหารระดับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือ 2) ผู้ทรงคุณวุฒิของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถหรือมีประสบการณ์ในการกำกับ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือ 3) บุคลากรสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นผู้มีประสบการณ์ในการกำกับ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ไม่น้อยกว่า 5 ปี ทำให้ได้กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

2. การพัฒนาร่างแนวทางการนำผลประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์และพัฒนาขึ้นจากจากผลการศึกษาสภาพการนำผลประเมินไปใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและความคาดหวังต่อการนำผลประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

3. การสอบถามเพื่อตรวจสอบคุณภาพร่างแนวทางการนำผลประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา การกำหนดกลุ่มเป้าหมายด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 3 คน และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 2 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเพื่อตรวจสอบคุณภาพจากความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม ความถูกต้อง และความรับผิดชอบต่อคุณภาพการประเมินของแนวทางที่พัฒนาขึ้น วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ระยะที่ 3 การสนทนากลุ่ม (Focus group) เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแนวทางการนำผลประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กำหนดกลุ่มเป้าหมายด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 2 เขต โดยเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ 1) เป็นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในกลุ่มเป้าหมายการวิจัยระยะที่ 1 และ 2) มีค่าเฉลี่ยผลการศึกษาศภาพการนำผลประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการในแต่ละด้านร้อยละ 60 ขึ้นไป 3) มีข้อมูลการ

ดำเนินงานในการนำผลประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการสอดคล้องกันกับความคาดหวังของผู้ทรงคุณวุฒิในการวิจัยระยะที่ 2 และคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้ผู้บริหารและบุคลากรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในการสนทนากลุ่ม จำนวน 6 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ซึ่งพิจารณาคุณภาพจากความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม ความถูกต้อง และความรับผิดชอบต่อคุณภาพการประเมินของแนวทางที่พัฒนาขึ้น วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพการนำผลประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการใน 5 ด้าน โดยประยุกต์ใช้วงจรคุณภาพ PDCA เป็นกรอบการดำเนินการ พบว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลุ่มเป้าหมายมีการนำผลประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการในภาพรวม คิดเป็นร้อยละ 96.67 ปรากฏดังตาราง

ตารางที่ 1 แสดงการนำผลประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการรายด้าน และสภาพการใช้โดยผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา

ที่	รายการ	การนำผลประเมินไปใช้ โดยผู้บริหาร		การนำผลประเมินไปใช้ โดยบุคลากรทางการศึกษา	
		ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
1.	การกำหนดแผนงาน โครงการด้านวิชาการ	25.00	100.00	79.87	97.40
2.	การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	25.00	100.00	78.57	95.81
3.	การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	23.50	94.00	79.25	96.64
4.	การนิเทศ และประเมินผล	24.37	97.48	78.50	95.73
5.	การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	24.50	98.00	78.67	95.94
รวม		24.47	97.88	78.97	96.30

จากตารางที่ 1 แสดงการดำเนินงานในการนำผลการประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ แบ่งเป็น

1.1 กลุ่มผู้บริหาร มีการนำผลประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการในภาพรวม คิดเป็นร้อยละ 97.88 และการนำไปใช้เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การกำหนดแผนงาน โครงการด้านวิชาการ (ร้อยละ 100.00) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

(ร้อยละ 100.00) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (ร้อยละ 98.00) การนิเทศ และประเมินผล (ร้อยละ 97.48) และการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ (ร้อยละ 94.00)

1.2 กลุ่มบุคลากรทางการศึกษา มีการนำผลประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการในภาพรวม คิดเป็นร้อยละ 96.30 และการนำไปใช้เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การกำหนดแผนงาน โครงการด้านวิชาการ (ร้อยละ 97.40) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ (ร้อยละ 96.64) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (ร้อยละ 95.94) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (ร้อยละ 95.81) และการนิเทศ และประเมินผล (ร้อยละ 95.73)

2. ผลการพัฒนาแนวทางการนำผลประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2.1 ความคาดหวังต่อการนำผลประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประกอบด้วย 5 ประเด็น รายละเอียดดังนี้

2.1.1 ความคาดหวังต่อการใช้ประโยชน์จากสารสนเทศที่เกิดขึ้นจากการประเมินผลการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ได้แก่ 1) ใช้เป็นฐานในการปรับปรุงพัฒนาภารกิจงาน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ให้บรรลุตามภารกิจและเป้าหมายที่กำหนด 2) ใช้กำหนดเป็นแผนปฏิบัติการ/แผนพัฒนาการบริหารและการจัดการศึกษา และใช้จัดทำแนวทางการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 3) ใช้ในการขับเคลื่อนการดำเนินการตามแผนงาน โครงการ กิจกรรมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 4) ช่วยส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดการจัดการศึกษาอย่างมีส่วนร่วมมากขึ้น

2.1.2 ความคาดหวังต่อกลุ่มงานที่เป็นผู้ใช้ผลการประเมินหลัก กลุ่มงานสนับสนุนอื่น และบทบาทในการใช้ประโยชน์ผลการประเมิน ได้แก่ 1) ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีบทบาทในการนำผลการประเมินมาใช้ในการประเมินกลยุทธ์และนโยบายของตนเอง และใช้กำหนดแนวทางเพื่อการพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการของหน่วยงาน สนับสนุน ส่งเสริมให้เกิดการนำผลประเมินไปใช้การพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการ โดยให้หลักการมีส่วนร่วม และใช้กำกับ ติดตามการขับเคลื่อนตามแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการ 2) ศึกษาวิเคราะห์และบุคลากรในกลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผล การจัดการศึกษามีบทบาทในการกำหนดแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการร่วมกับผู้บริหารและสถานศึกษาและส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมในการใช้ผลการประเมินเพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการ 3) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีบทบาทในการรับรู้และทำความเข้าใจสภาพการดำเนินงานของหน่วยงานจากผลการประเมิน และเข้าไปมีส่วนร่วมวางแผน ร่วมทำและร่วมรับผิดชอบในการประเมิน เพื่อให้เกิดการใช้ผลประเมินที่เหมาะสมและตรงตามความต้องการ

2.1.3 ความคาดหวังต่อวิธีการ กลยุทธ์ในการใช้ประโยชน์จากผลการประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการ ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารในการนำองค์การไปสู่เป้าหมาย 2) การสื่อสาร สร้างความรู้ความเข้าใจและการประชาสัมพันธ์ผลการประเมิน 3) การมีส่วนร่วมในกระบวนการใช้ประโยชน์จากผลการประเมิน และ 4) การตีความข้อค้นพบหรือผลการประเมิน

2.1.4 ความคาดหวังต่อแนวทางการนำผลประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการ ได้แก่ 1) พัฒนารอบหลักสูตรระดับท้องถิ่นที่สอดคล้องกับเป้าหมาย จุดเน้น สาระท้องถิ่น และสอดคล้องแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2580 2) ส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น และความต้องการของสถานศึกษา 3) ส่งเสริม สนับสนุนสถานศึกษาให้จัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 4) ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษามีการผลิต จัดทำ และพัฒนาสื่อ เครื่องมือ อุปกรณ์ในการเรียนรู้ที่หลากหลายของผู้เรียนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง 5) ส่งเสริม สนับสนุนการวัดผล ประเมินผล และนำผลไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา 6) พัฒนา ส่งเสริม สนับสนุน กำกับ ดูแล ติดตามและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษา 7) ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาการจัดการศึกษา อย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง 8) ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษามีการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองชุมชนในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาการศึกษา และให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียน 9) ประสานความร่วมมือทั้งภาครัฐและเอกชน ในการส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนและการบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษา

2.1.5 ปัจจัยสำคัญในการนำผลประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์ ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ของผู้บริหาร เกี่ยวกับการบริหารองค์กรและกระบวนการประเมินเพื่อพัฒนางาน 2) ความรู้ ความเข้าใจและทักษะของศึกษานิเทศก์ และบุคลากรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเกี่ยวกับการประเมินเพื่อพัฒนางาน 3) การให้ความสำคัญและตระหนักถึงการพัฒนางานโดยใช้กระบวนการประเมิน 4) การกำหนดนโยบาย จุดเน้น กลยุทธ์ และแนวทางการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 5) การมีส่วนร่วมของบุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 6) แรงจูงใจหรือการกระตุ้นให้เกิดการใช้ผลการประเมินเพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2.2 (ร่าง) แนวทางการนำผลประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ที่พัฒนาขึ้นจากวิเคราะห์ สังเคราะห์ความเชื่อมโยงของผลการศึกษาสภาพการนำผลประเมินไปใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และผลการศึกษาความคาดหวังต่อการนำผลประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีลักษณะ

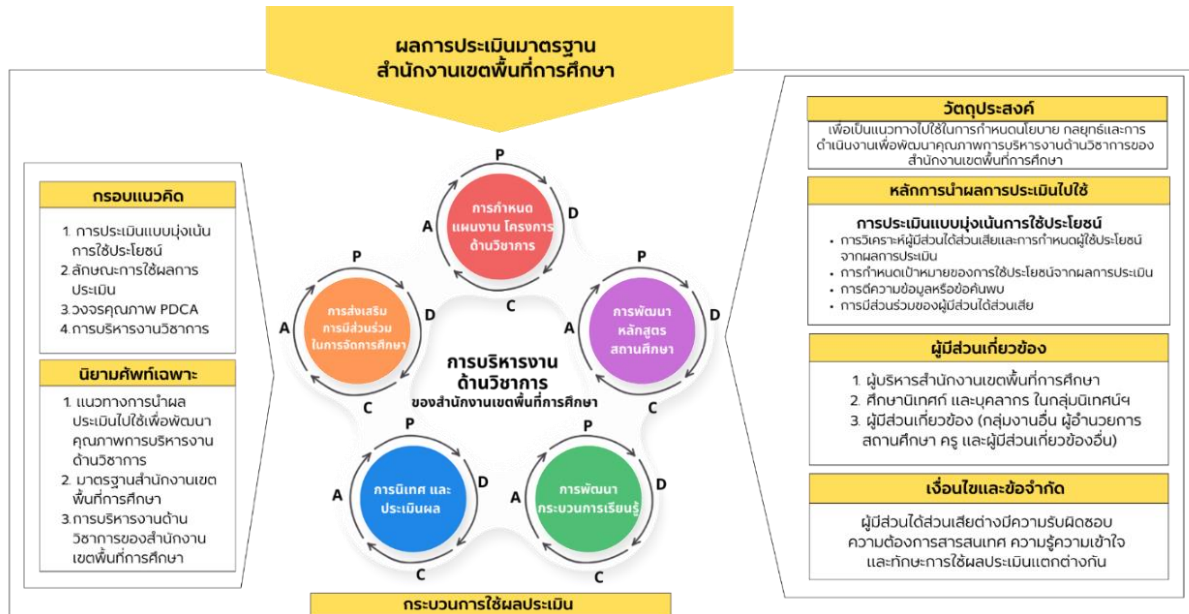
[345]

Citation:

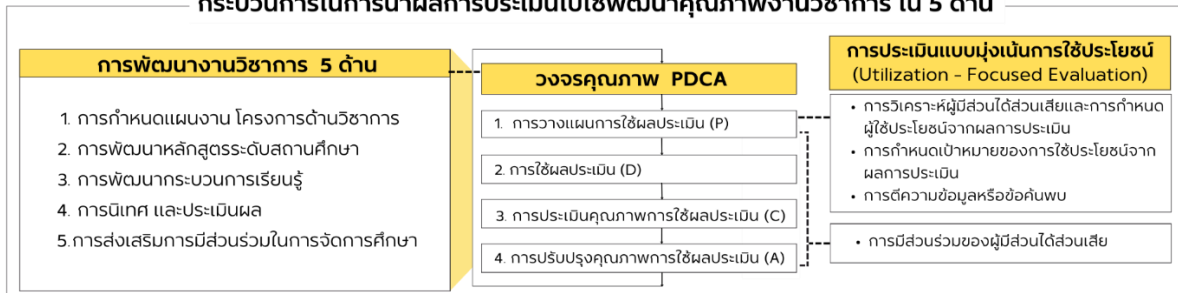

สิริธร ไหวพริบ ทวิกา ตั้งประภา และ อองอาจ นัยพัฒน์. (2566). แนวทางการนำผลประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในประเทศไทย. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 3 (5), 333-354
Waiprib, S., Tungprapa, T., & Naiyapatana, O. (2023). Guidelines for Utilizing the Standard Evaluation Results of the Educational Service Area Office for Academic Affairs Administration Quality Development in Thailand. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 3 (5), 333-354; DOI: <https://doi.org/10.14456/iarj.2023.257>

สำคัญ 5 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการ 4) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 5) เงื่อนไขและข้อจำกัด ดังภาพที่ 2

กระบวนการในการนำผลการประเมินไปใช้พัฒนาคุณภาพงานวิชาการ ใน 5 ด้าน

แผนภาพที่ 2 (ร่าง) แนวทางการนำผลประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2.3 ผลการตรวจสอบคุณภาพ (ร่าง) แนวทางการนำผลประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า แนวทางมีความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ ความเหมาะสม ความถูกต้อง และความรับผิดชอบต่อคุณภาพการประเมิน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (MEAN=4.78, S.D.=.54) รายละเอียดดังตาราง

ตารางที่ 2 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพ (ร่าง) แนวทางการนำผลประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

รายการประเมิน	ภาพรวม		
	MEAN	S.D.	แปลผล
1. วัตถุประสงค์ของแนวทางฯ มีความชัดเจนและเหมาะสม	5.00	0.00	มากที่สุด
2. หลักการสามารถอธิบายได้อย่างชัดเจนและเหมาะสม	4.40	0.55	มาก
3. กรอบแนวคิดที่ใช้ มีความถูกต้องตามหลักวิชาการ และบทบาทหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	4.60	0.55	มากที่สุด
4. นิยามศัพท์ที่ใช้ในแนวทางมีความชัดเจนและเหมาะสม ทำให้เข้าใจคำศัพท์สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการนำแนวทางฯ ไปใช้	5.00	0.00	มากที่สุด
5. การอธิบายรายละเอียดของแนวทางการนำผลประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีความชัดเจนและเหมาะสม	4.80	0.45	มากที่สุด
6. การอธิบายรายละเอียดการดำเนินการนำผลประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา แสดงให้เห็นแนวทางในการนำไปปฏิบัติได้	5.00	0.00	มากที่สุด
7. ผู้ส่วนเกี่ยวข้องและบทบาทหน้าที่ในการดำเนินการตามแนวทางฯ อธิบายไว้อย่างชัดเจน ถูกต้อง สอดคล้องกับการปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	4.60	0.55	มากที่สุด
8. เงื่อนไขและข้อจำกัดของแนวทางฯ ช่วยให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสามารถเห็นแนวทางในการนำไปปฏิบัติได้	5.00	0.00	มากที่สุด
9. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสามารถประยุกต์ใช้แนวทางฯ ในการวางนโยบาย กลยุทธ์ รวมทั้งเป็นแนวทางการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการได้	5.00	0.00	มากที่สุด
10. ผลการประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีความน่าเชื่อถือ	4.80	0.45	มากที่สุด

[347]

Citation:

สิริธร ไหวพริบ ทวีภา ตั้งประภา และ อองอาจ นัยพัฒน์. (2566). แนวทางการนำผลประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในประเทศไทย. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 3 (5), 333-354

Waiprib, S., Tungprapa, T., & Naiyapatana, O. (2023). Guidelines for Utilizing the Standard Evaluation Results of the Educational Service Area Office for Academic Affairs Administration Quality Development in Thailand. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 3 (5), 333-354; DOI: <https://doi.org/10.14456/iarj.2023.257>

รายการประเมิน	ภาพรวม		
	MEAN	S.D.	แปลผล
11. สารสนเทศที่ได้จากผลการประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มีความชัดเจน	4.40	0.55	มาก
12. ผลการประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มีการให้ข้อเสนอแนะที่มีความเป็นไปได้อย่างสอดคล้องกับบริบท	4.80	0.45	มากที่สุด
รวม	4.78	0.54	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า คุณภาพของแนวทางการนำผลประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาโดยภาพรวม มีความเป็นประโยชน์ มีความเป็นไปได้อย่างดี มีความเหมาะสม มีความถูกต้อง และมีความรับผิดชอบต่อคุณภาพการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด (คะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.69 คะแนน) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ได้คะแนนความคิดเห็นสูงสุด โดยได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 5.00 คะแนน ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์ 2) นิยมศัพท์ 3) การอธิบายรายละเอียดการดำเนินการนำผลประเมินไปใช้ 4) เงื่อนไขและข้อจำกัด 5) สามารถประยุกต์ใช้แนวทางฯ ในการวางแผนนโยบาย กลยุทธ์ รวมทั้งเป็นแนวทางการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการได้ และข้อที่ได้คะแนนความคิดเห็นต่ำที่สุด โดยได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 คะแนน ได้แก่ 1) หลักการ 2) สารสนเทศที่ได้จากผลการประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มีความชัดเจน และผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง โดยการใช้คำให้เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน เหมาะสมกับการนำไปใช้ได้จริง

3. ผลการตรวจสอบคุณภาพของแนวทางการนำผลประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาโดยผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประเด็นที่ได้จากการสนทนากลุ่มผู้วิจัยได้ปรับปรุงแนวทาง ดังนี้

3.1 ผนวกกระบวนการนิเทศเข้าไว้กับการประเมินคุณภาพการใช้ผลประเมิน (C) ในการบริหารงานวิชาการทั้ง 5 ด้าน เนื่องจากมองว่าหากเน้นให้เห็นกระบวนการนิเทศขั้นต้นจะทำให้เกิดความสับสนของแนวทางการดำเนินงานกลายเป็นกระบวนการนิเทศเป็นสำคัญแทนการใช้ผลการประเมิน

3.2 การปรับคำเพื่อความถูกต้องตามหลักวิชาการและความเหมาะสมกับบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามากยิ่งขึ้น

3.3 การจัดทำคู่มือการดำเนินงานตามแนวทางการใช้ผลที่พัฒนาขึ้น จะทำให้เกิดแนวโน้มการใช้ผลการประเมินเพื่อพัฒนางานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้มากขึ้น โดยใช้เป็นเครื่องนำทาง กำหนดทิศทาง การพัฒนางาน และสร้างความน่าเชื่อถือให้ผลการประเมิน

ผลการตรวจสอบคุณภาพของของแนวทางการนำผลประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พบว่า แนวทางมีความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ ความเหมาะสม ความถูกต้อง และความรับผิดชอบต่อคุณภาพการประเมิน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($MEAN=4.69$, $S.D.=.61$) รายละเอียดดังตาราง

ตารางที่ 3 แสดงผลการตรวจสอบคุณภาพแนวทางการนำผลประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปใช้ โดยผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

รายการประเมิน	ภาพรวม		
	MEAN	S.D.	แปลผล
1. วัตถุประสงค์ของแนวทางฯ มีความชัดเจนและเหมาะสม	5.00	0.00	มากที่สุด
2. หลักการสามารถอธิบายได้อย่างชัดเจนและเหมาะสม	4.33	0.52	มาก
3. กรอบแนวคิดที่ใช้ มีความถูกต้องตามหลักวิชาการ และบทบาทหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	4.83	0.41	มากที่สุด
4. นิยามศัพท์ที่ใช้ในแนวทางมีความชัดเจนและเหมาะสม ทำให้เข้าใจคำศัพท์สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการนำแนวทางฯ ไปใช้	4.83	0.41	มากที่สุด
5. การอธิบายรายละเอียดของแนวทางการนำผลประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีความชัดเจนและเหมาะสม	4.83	0.41	มากที่สุด
6. การอธิบายรายละเอียดการดำเนินการนำผลประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา แสดงให้เห็นแนวทางในการนำไปปฏิบัติได้	4.67	0.52	มากที่สุด
7. ผู้ส่วนเกี่ยวข้องและบทบาทหน้าที่ในการดำเนินการตามแนวทางฯ อธิบายไว้อย่างชัดเจน ถูกต้อง สอดคล้องกับการปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	4.33	0.52	มาก
8. เงื่อนไขและข้อจำกัดของแนวทางฯ ช่วยให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสามารถเห็นแนวทางในการนำไปปฏิบัติได้	5.00	0.00	มากที่สุด
9. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสามารถประยุกต์ใช้แนวทางฯ ในการวางนโยบาย กลยุทธ์ รวมทั้งเป็นแนวทางการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการได้	4.67	0.52	มากที่สุด

[349]

Citation:

สิริธร ไหวพริบ ทวิกา ตั้งประภา และ งามอาจ นัยพัฒน์. (2566). แนวทางการนำผลประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในประเทศไทย. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 3 (5), 333-354

Waiprib, S., Tungprapa, T., & Naiyapatana, O. (2023). Guidelines for Utilizing the Standard Evaluation Results of the Educational Service Area Office for Academic Affairs Administration Quality Development in Thailand. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 3 (5), 333-354; DOI: <https://doi.org/10.14456/iarj.2023.257>

รายการประเมิน	ภาพรวม		
	MEAN	S.D.	แปลผล
10. ผลการประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีความน่าเชื่อถือ	4.67	0.52	มากที่สุด
11. สารสนเทศที่ได้จากผลการประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีความชัดเจน	4.50	0.55	มาก
12. ผลการประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีการให้ข้อเสนอแนะที่มีความเป็นไปได้อย่างสอดคล้องกับบริบท	4.67	0.52	มากที่สุด
รวม	4.69	0.61	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า คุณภาพของแนวทางการนำผลประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาโดยภาพรวม มีความเป็นประโยชน์ มีความเป็นไปได้อย่างเหมาะสม มีความถูกต้อง และมีความรับผิดชอบต่อคุณภาพการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด (คะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.69 คะแนน) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ได้คะแนนความคิดเห็นสูงสุด โดยได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 5.00 คะแนน ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์ และ 2) เงื่อนไขและข้อจำกัด และข้อที่ได้คะแนนความคิดเห็นต่ำที่สุด โดยได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 คะแนน ได้แก่ 1) หลักการ และ 2) ผู้ส่วนเกี่ยวข้องและบทบาทหน้าที่ในการดำเนินการ

อภิปรายผล

1. การศึกษาสภาพการนำผลประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จากการสอบถามความคิดเห็นและการสัมภาษณ์ผู้บริหารและบุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเกี่ยวกับสภาพการนำผลประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งอุปสรรค ปัญหา และข้อเสนอแนะในการนำผลประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พบว่า โดยส่วนใหญ่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีการนำข้อค้นพบหรือสารสนเทศจากการประเมินผลการบริหารและการจัดการศึกษาตามมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามาใช้สะท้อนคุณภาพการดำเนินงานของหน่วยงาน ผู้บริหารนำผลประเมินไปใช้สนับสนุนยืนยันการตัดสินใจ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบาย กำหนดกลยุทธ์ใหม่ โดยร่วมกันกับบุคลากรวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในสภาพการดำเนินงานของหน่วยงาน ตลอดจนกำหนดเป้าหมายและแนวทางให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการดำเนินงานใน 5 ประเด็น ประกอบด้วย 1) การ

[350]

Citation:

สิริธร ไหวพริบ ทวีภา ตั้งประภา และ อองอาจ นัยพัฒน์. (2566). แนวทางการนำผลประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในประเทศไทย. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 3 (5), 333-354

Waiprib, S., Tungprapa, T., & Naiyapatana, O. (2023). Guidelines for Utilizing the Standard Evaluation Results of the Educational Service Area Office for Academic Affairs Administration Quality Development in Thailand. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 3 (5), 333-354; DOI: <https://doi.org/10.14456/iarj.2023.257>

กำหนดแผนงาน โครงการด้านวิชาการ 2) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 3) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 4) การนิเทศ และประเมินผล 5) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยประยุกต์ใช้แนวคิดวงจรคุณภาพ เดมมิง (PDCA) กับกรอบการนำผลประเมินฯ ไปใช้ในประเด็นต่างๆ สอดคล้องกับโชคก ปัญญาวรานันท์ (2556) ได้ศึกษาสภาพปัจจุบันของนโยบายและการปฏิบัติด้านการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด กรุงเทพมหานครที่ส่งผลทางบวกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน พบว่าผู้บริหารส่วนใหญ่จะนำเอาผลการปฏิบัติงานต่าง ๆ มาปรับปรุงการทำงานในปีการศึกษาต่อไป สอดคล้องกับวงจร PCDA (Edwards Deming, 1950) ได้แก่ การวางแผน (P: Plan) การปฏิบัติตามแผน (D: Do) การตรวจสอบการปฏิบัติตามแผน (C: Check) และ การปรับปรุงแก้ไข (A: Action) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงพลวัตรในการทำงานที่ช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

2. การพัฒนาแนวทางการนำผลประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพ การบริหารงานด้านวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีลักษณะสำคัญ 5 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการ 4) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและบทบาท และ 5) เงื่อนไขและข้อจำกัด โดยผลการศึกษาความคาดหวังผู้ทรงคุณวุฒิ มีการให้ความเห็นในทิศทางเดียวกันเกี่ยวกับกลยุทธ์และปัจจัย สำคัญที่จะนำไปสู่การใช้ผลประเมินเพื่อพัฒนางานด้านวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาคือภาวะผู้นำ ของผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งจะส่งผลต่อนโยบาย จุดเน้น กลยุทธ์ และแนวทางการดำเนินงาน ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารจึงควรมีบทบาทในการนำผลการประเมินมาใช้ในการประเมิน กลยุทธ์และนโยบายของตนเอง และใช้กำหนดแนวทางเพื่อการพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการของ หน่วยงาน สนับสนุน ส่งเสริมให้เกิดการนำผลประเมินไปใช้การพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการ โดยใช้หลักการมีส่วนร่วม และใช้กำกับ ติดตามการขับเคลื่อนตามแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริหารงาน ด้านวิชาการ สอดคล้องกับผลวิจัยของ ธนวิน ญ น่าน (2554) ที่พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำผลการประเมิน ไปใช้ คือ ปัจจัยด้านวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร เจตคติต่อการประเมินคุณภาพภายนอกของผู้บริหาร และการมีส่วนร่วม ในการประกันคุณภาพภายในของผู้บริหารและงานวิจัยของดร.ณิรัตน์ สุนทรและคณะ (2560) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารที่เน้นการบริหารจัดการที่มีคุณภาพ กำหนดเป้าหมายของการบริหารงานให้ชัดเจนและมีมาตรฐาน มีการวางแผนร่วมกันกับบุคลากรและให้ทุกคนปฏิบัติตามอย่างต่อเนื่องจนเป็นวัฒนธรรม จะทำให้สามารถ บรรลุเป้าหมายที่วางไว้และจากผลการพัฒนาแนวทางมีการกำหนดผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและระบุเงื่อนไข ข้อจำกัด เกี่ยวการใช้ประโยชน์ผลการประเมินขึ้นกับผู้เกี่ยวข้องแต่ละกลุ่ม แต่ละระดับ ซึ่งต่างมีความรับผิดชอบ ความต้องการสารสนเทศ ความรู้ความเข้าใจ และทักษะการใช้ผลประเมินแตกต่างกัน จึงควรมีขั้นตอนในการ กำหนดผู้ใช้ประโยชน์ผลประเมินในประเด็นใดประเด็นหนึ่ง ซึ่งแตกต่างกับตามสถานภาพของกลุ่มผู้ใช้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Johnson (1998) กล่าวว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำผลการประเมินไปใช้ที่สำคัญ คือ คุณลักษณะของผู้ใช้ผลประเมิน (User Characteristics) สอดคล้องกับรัตน บัวสนธ์ (2562) กล่าวว่า

[351]

Citation:

สิริธร ไหวพริบ ทวีภา ตั้งประภา และ อองอาจ นัยพัฒน์. (2566). แนวทางการนำผลประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้าน วิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในประเทศไทย. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 3 (5), 333-354

Waiprib, S., Tungprapa, T., & Naiyapatana, O. (2023). Guidelines for Utilizing the Standard Evaluation Results of the Educational Service Area Office for Academic Affairs Administration Quality Development in Thailand. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 3 (5), 333-354; DOI: <https://doi.org/10.14456/iarj.2023.257>

ขั้นตอนหนึ่งที่ทำให้การใช้ผลการประเมินเกิดประโยชน์ คือการกำหนดกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์หลักและรอง ผู้ใช้ประโยชน์จากผลประเมินสิ่งใดสิ่งหนึ่งในประเด็นใดประเด็นหนึ่งจะมีความแตกต่างกันออกไปตามตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบ เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ได้รับการประเมินนั้นๆ และตามความสนใจ ดังนั้นควรระบุ กำหนดกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์หลัก ผู้ใช้ประโยชน์รองและกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์ทั่วไปหรือชั่วคราว ในผลประเมินสิ่งนั้นให้ได้ก่อนที่จะทำการสื่อสาร โน้มน้าวการใช้ประโยชน์จากผลการประเมินนั้น

3. การตรวจสอบคุณภาพของแนวทางการนำผลประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปใช้ เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตามมาตรฐานความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความถูกต้อง และความรับผิดชอบต่อคุณภาพการประเมินอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ หลักการใช้แนวทางและผู้ดำเนินการและบทบาทในการดำเนินการตามแนวทาง ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลไม่มั่นใจว่าแนวทางการนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ที่พัฒนาขึ้นนี้จะสามารถนำไปใช้ในการนำผลประเมินไปบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะการนำไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จนั้น ขึ้นกับหลายปัจจัยและเกี่ยวข้องกับลักษณะบริบทขององค์กร ทั้งภาวะผู้นำของผู้บริหาร กลุ่มผู้ใช้ผลการประเมินควรมีทัศนคติที่ดีทางบวกต่อการประเมิน มีส่วนร่วมวางแผน ร่วมทำ และร่วมรับผิดชอบในการประเมินจะช่วยสร้างความผูกพันกับการประเมิน ซึ่งอาจจะเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ที่ควบคุมได้ยาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้เป็นทิศทางในการกำหนดนโยบาย การวางแผน การตัดสินใจ การกำหนดกลยุทธ์ รวมทั้งเป็นแนวทางการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานด้านวิชาการ โดยมีกระบวนการอย่างเป็นระบบในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษา

1.2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหน่วยงานระดับนโยบาย สามารถนำผลการวิจัยและข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการใช้ประโยชน์ผลประเมินการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อพัฒนาการติดตาม ประเมินผลการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้นำสู่ผลการประเมินที่มีคุณภาพ สามารถใช้ประโยชน์ผลการประเมินในการพัฒนาการดำเนินงานในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้อย่างแท้จริง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาค้นคว้านี้เป็นการศึกษาเฉพาะการติดตาม ประเมินผลการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (ฉบับ

ปรับปรุง พ.ศ.2560) เท่านั้น ดังนั้นควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในการประเมินอื่น ผลที่ได้จะเป็นข้อมูลและสารสนเทศที่ตรงกับสภาพการใช้ผลของแต่ละสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามากขึ้น ซึ่งจะแนวทางในการวางแผนการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาต่อไป

2.2 ควรมีการศึกษาและพัฒนาตัวบ่งชี้การใช้ผลประเมินการบริหารและการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการในรูปแบบของการใช้ผลการประเมินในเชิงแนวคิด ในเชิงตรวจสอบยืนยัน ในเชิงสัญลักษณ์ และในเชิงปฏิบัติ เพื่อให้การศึกษาการใช้ผลการประเมินมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีความครอบคลุม และเหมาะสมมากขึ้น

2.3 เนื่องจากการจัดองค์กรทางการศึกษาและการแบ่งส่วนการบริหารงานภายในองค์กรเป็นลักษณะหน่วยงานหลายระดับ ประกอบด้วย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา ทำให้ในแต่ละระดับมีปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษา ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการประเมินการบริหารจัดการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อให้ได้สารสนเทศที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในการวางแผนและพัฒนาการส่งเสริมการใช้ผลการประเมิน เพื่อส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- จำรัส นองมาก. (2545). การประกันคุณภาพการศึกษาอย่างถูกต้องและมีความสุข. กรุงเทพฯ: พิสิกส์ เซ็นเตอร์ โขดก ปัญญารานันท์. (2556). การพัฒนานโยบายการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลทางบวกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดร.ณิ รตนสุนทร, อินทร์ จันท์เจริญ, และวีรพันธุ์ ศิริฤทธิ์. (2560). วัฒนธรรมองค์กรที่มีผลต่อการบริหารการศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดเชียงราย.วารสารอิเล็กทรอนิกส์ Veridian มหาวิทยาลัยศิลปากร (มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์และศิลปะ),10 (2), 365-378.
- ธนวิน ฅ น่าน. (2554). การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก.วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- รัตนะ บัวสนธ์ (2562). การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฤกษ์รัตน์ ปักกันต์ธร. (2556). การประเมินโดยมุ่งเน้นผู้ใช้ประโยชน์: กรอบแนวคิดและแนวทาง. วารสารบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร, 8(2), 31- 42.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2562). ทฤษฎีการประเมิน. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

.....
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). รายงานผลการติดตามและประเมินผลการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตามมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2560 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563. กรุงเทพฯ: เอ็น เอ รัตน์เทรดดิ้ง.

Alkin, M. C. (1985). *A guide for evaluation decision-makers*. Beverly Hills, CA: Sage.

Alkin, M. C., Dailak, R., & White, P. (1979). *Using evaluations: Does evaluation make a difference?* (Vol. 76). Sage Library of Social Research. Beverly Hills, CA: Sage

Beyer, J. M., & Trice, H. M. (1982). The Utilization Process: A Conceptual Framework and Synthesis of Empirical Findings. *Administrative Science Quarterly*, 27(4), 591-622.

Cousins, J. B., & Leithwood, K. A. (1986). Current empirical research on evaluation utilization. *Review of Educational Research*, 56(3), 331-364.

<https://doi.org/10.2307/1170319>

Deming, E. W. (1986). *Out of the crisis*. Cambridge, UK: Massachusetts Institute of Technology Press.

Deming, W.E. (1950). *Elementary Principles of the Statistical Control of Quality*. JUSE.

Greene, M. (1988). *The dialectic of freedom*. New York: Teachers. College Press

Johnson, B.J. (1998). Toward a theoretical model of evaluation utilization. *Evaluation and Program Planning*, 21: 93-110.

O.E. Owen, E. Kavle, R.S. Owen, M. Polansky, S. Caprio, M.A. Mozzoli, Z.V. Kendrick, M.C. Bushman, G. Boden. (1986). A reappraisal of caloric requirements in healthy women. *The American Journal of Clinical Nutrition*, 44, 1-19. <https://doi.org/10.1093/ajcn/44.1.1>

Patton, M. Q. (2008). *Utilization-Focused Evaluation* (4th.). London: Sage Publication.

Patton, M. Q. (2012). *Essentials of utilization-focused evaluation*. Thousand Oaks, Calif: Sage Publication.

Preskill, H., & Caracelli, V. (2003). Current and Developing Concepts of Use: Evaluation Use TIG

Scriven, M. (1981). *Evaluation Thesaurus*. 3rd edition. CA: Edgepress Inverness.

Stufflebeam D. L., Zhang G. (2017). *The CIPP evaluation model: How to evaluate for improvement and accountability*. New York, NY: Guilford.

Weiss, R.L. (1980). Strategic Behavioral Marital Therapy: Toward a Model for Assessment and Intervention, Vol. 1. In: Vincent, J.P., Ed., *Advances in Family Intervention, Assessment and Theory*, JAI Press, Greenwich, 229-271.